

Īrija

Šajā iedaļā ir sniegta informācija par vispārējās piekritības tiesu struktūru Īrijā.

Vispārējās piekritības tiesas

Īrijas tiesu sistēmas veidošanās aizsākums ir 1922. gada Konstitūcija, kurā tika paredzēts izveidot jaunas tiesas, lai aizstātu tās, kas izveidojušas britu valdības laikā. Jaunas tiesas tika izveidotas 1924. gadā saskaņā ar 1924. gada Tiesu likumu (*Courts of Justice Act*), ar ko izveidoja tiesu sistēmas juridisko pamatu.

Pašreizējās tiesas tika izveidotas ar 1961. gada Likumu par tiesām (izveide un sastāvs) saskaņā ar 1937. gadā Īrijas tautas pieņemtās Konstitūcijas 34. pantu. Apelācijas tiesa tika izveidota 2014. gada 29. oktobrī pēc referenduma, kas notika 2013. gadā.

Konstitūcijas 34.–37. pantā ir noteikti tiesas spriešanas vispārīgie principi. Tās 34. panta 1. punktā ir noteikts, ka "tiesu spriež ar tiesību aktiem izveidotas tiesas". Konstitūcijā ir paredzēta tiesu sistēmas struktūra, ko veido pēdējās pārsūdzības tiesa, proti, Augstākā tiesa, Apelācijas tiesa, kurai ir jurisdikcija gan krimināllietās, gan civilīetās, un pirmās instances tiesas ar pilnīgu jurisdikciju visās krimināllietās un civilīetās, tostarp Augstā tiesa, un tiesas ar ierobežotu jurisdikciju — iecirkņa tiesa un apgabaltiesa, kas organizētas reģionālā līmenī.

Civiltiesas**Augstākā tiesa**

Augstākās tiesas apelācijas jurisdikcijā būtiskas izmaiņas tika ieviestas, 2014. gada 28. oktobrī stājoties spēkā Konstitūcijas, ar kuru izveidota Apelācijas tiesa, Trīsdesmit trešajam grozījumam. Augstākajai tiesai kopš tās izveides dienas ir apelācijas jurisdikcija —

- no Apelācijas tiesas nolēmuma pieņemšanas dienas, ja Augstākā tiesa ir pārliecināta, ka nolēmums ir saistīts ar jautājumu, kas ir vispārējās sabiedrības interesēs, vai ja tiesiskuma interesēs ir nepieciešams, lai būtu iespējama pārsūdzēšana Augstākajā tiesā, un
- no Augstās tiesas nolēmuma pieņemšanas dienas, ja Augstākā tiesa ir pārliecināta, ka ir izņēmuma apstākļi, kas pamato tiešu pārsūdzēšanu tai. Priekšnosacījums šādai Augstākās tiesas pārliecībai ir viena vai abu šādu faktoru esība: nolēmums ir saistīts ar jautājumu, kas ir vispārējās sabiedrības interesēs, vai tiesiskuma intereses.

Apelācijas sūdzības civilīetās par Augstās tiesas nolēmumiem, kuras pirms Trīsdesmit trešā grozījuma ieviešanas izskatīja Augstākā tiesa, tagad izskata Apelācijas tiesa, izņemot lietas, kurās Augstākā tiesa ir atļāvusi iesniegt tai apelācijas sūdzību, pirms tam pārliecinoties, ka minētā apelācijas sūdzība atbilst Konstitūcijas 34. panta 5.4.° punktā noteiktajai robežvērtībai. Turklāt tiesību jautājumus, ko iecirkņa tiesa iepriekš varēja iesniegt Apelācijas tiesai ("citas tiesas atzīnuma pieprasīšana"), tagad izspriež Apelācijas tiesa.

Trīsdesmit trešais grozījums neietekmēja Augstākās tiesas sākotnējo jurisdikciju, kas būtībā sastāv no Konstitūcijas 26. pantā minētās funkcijas.

Konstitūcijas 26. pantā ir noteikts, ka Augstākā tiesa ir tiesīga lemt, vai akts (vai jebkurš tā noteikums vai noteikumi), ko pieņemušas abas *Oireachtas* (Parlamenta) palātas un kas pirms stāšanās spēkā ir iesniegts parakstīšanai Īrijas prezidentam, nav pretrunā Konstitūcijai attiecībā uz jautājumu, kuru tiesai iesniedz prezidents. Ja rodas jautājums par prezidenta pastāvīgu rīcībnespēju, par to lemj Augstākā tiesa.

Tiesas sastāvā parasti ir trīs vai pieci tiesneši, izņēmuma gadījumā — septiņi tiesneši. Saskaņā ar Konstitūciju, izskatot lietas, kas saistītas ar kāda *Oireachtas* (Parlamenta) akta atbilstību Konstitūcijai, tiesas sastāvā ir jābūt vismaz pieciem tiesnešiem. Šī prasība ir piemērojama arī tad, ja Tiesai tiek prasīts sniegt atzinumu par *Oireachtas* pieņemta akta atbilstību Konstitūcijai gadījumā, ja aktu tai ir iesniedzis Īrijas prezidents atbilstoši Konstitūcijas 26. pantam. Vismaz piecu tiesnešu sastāvs vajadzīgs arī tad, ja Tiesai atbilstoši Konstitūcijas 12. pantam ir jānosaka, vai prezidents nav kļuvis pastāvīgi rīcībnespējīgs. Galvenais tiesnesis vai Augstākās tiesas tiesnesis var viens pats izskatīt pieteikumus par pagaidu un procesuāliem pasākumiem.

Apelācijas tiesa

Apelācijas tiesa tika izveidota 2014. gada 29. oktobrī pēc referenduma, kas notika 2013. gadā. Tāpat kā citu augstākās instances tiesu gadījumā daļa jurisdikcijas Apelācijas tiesai ir nodota ar Konstitūciju, un daļa — ar tiesību aktiem. Tā darbojas apelācijas jurisdikcijas līmenī starp Augsto tiesu un Augstāko tiesu.

Šīs tiesas jurisdikcijā ir izskatīt tādas apelācijas sūdzības civilīetās par Augstās tiesas nolēmumiem, kuras pirms Trīsdesmit trešā Konstitūcijas grozījuma izskatīja Augstākā tiesa. Izņēmumi ir lietas, kurās Augstākā tiesa ir atļāvusi iesniegt tai apelācijas sūdzību, pirms tam pārliecinoties, ka minētā apelācijas sūdzība atbilst Konstitūcijas 34. panta 5.4. punktā noteiktajai robežvērtībai. Tiesa var izskatīt apelācijas sūdzības par Augstās tiesas izspriestām lietām attiecībā uz to, vai likums atbilst Konstitūcijai. Konstitūcijā ir noteikts, ka nedrīkst izsludināt likumus, kas ierobežo šo Apelācijas tiesas kompetenci. Apelācijas tiesas sastāvā ir tās priekšsēdētājs un deviņi tiesneši. Augstās tiesas galvenais tiesnesis un priekšsēdētājs ir Apelācijas tiesas *ex officio* tiesneši. Tiesa lietas var izspriest nodaļās trīs tiesnešu sastāvā. Dažus pieteikumus par pagaidu un procesuāliem pasākumiem tiesnesis var izskatīt viens pats vai kopā ar citu priekšsēdētāja ieceltu tiesnesi.

Augstā tiesa

Saskaņā ar Konstitūciju Augstajai tiesai ir pilnīga sākotnējā jurisdikcija un pilnvaras lemt par visiem tiesību un faktu jautājumiem civilīetās un krimināllietās. Augstajai tiesai ir ekskluzīva kompetence bērnu adopcijas lietās un attiecībā uz izdošanas pieprasījumiem. Augstās tiesas kompetencē ir arī jautājums par jebkura likuma spēkā esību saistībā ar Konstitūcijas noteikumiem (izņemot likumus, kurus Īrijas prezidents jau ir nodevis Augstākajai tiesai). Lielāko daļu lietu Augstajā tiesā izskata viens tiesnesis, lai gan tiesību aktos ir noteikts, ka dažas lietas, piemēram, saistībā ar apmelošanu, uzbrukumu vai nelikumīgu brīvības atņemšanu, skata tiesnesis, piedaloties zvērinātajiem. Īpaši svarīgas lietas var izskatīt divi vai vairāk tiesneši, kuri darbojas kā tiesas nodaļa. Augstā tiesa darbojas kā apelācijas tiesa attiecībā uz iecirkņa tiesas pieņemtiem nolēmumiem civilīetās. Papildus apelācijas jurisdikcijai attiecībā uz iecirkņa tiesas pieņemtiem nolēmumiem civilīetās Augstā tiesa ir kompetenta pārskatīt arī visu zemākas instances tiesu nolēmumus, izdodot prerogatīvus rīkojumus minētajai tiesai pareizi pildīt savas pilnvaras (*mandamus*), nepārsniegt savas pilnvaras (*prohibition*) un iesniegt dokumentāciju par pārskatāmo lietu (*certiorari*). Šādi rīkojumi neattiecas uz zemākas instances tiesu nolēmumu būtību, bet attiecas uz jautājumu par to, vai ir pārsniegta minētās tiesas kompetence. Augstā tiesa var arī lemt par tiesību jautājumu, ko tai iesniegusi apgabaltiesa. Tā arī skata pieteikumus atbrīvošanai pret galvojumu, ja persona ir apsūdzēta par slepkavību vai ja apsūdzētais vēlas, lai tiktu grozīti apgabaltiesas piemērotie apstākļi un nosacījumi.

Augstās tiesas sēdes, skatot sākotnējās prasības, parasti notiek Dublinā. Tās sēdes notiek arī vairākās vietās ārpus galvaspilsētas, skatot sākotnējās prasības par kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar miesas bojājumu nodarīšanu, tostarp tad, ja to rezultātā iestājusies nāve. Augstā tiesa iecirknī (*High Court on Circuit*) skata apelācijas sūdzības par iecirkņa tiesas nolēmumiem vietās ārpus galvaspilsētas.

Iecirkņa tiesa

Iecirkņa tiesas jurisdikcija civillietās ir ierobežota, ja vien visas lietas puses nevienojas citādi, — tādā gadījumā jurisdikcija ir neierobežota. Tiesas jurisdikcijas ierobežojums attiecas galvenokārt uz prasībām, kuru summa nepārsniedz 75 000 EUR (prasībās par personisku aizskārumu — 60 000 EUR).

Iecirkņa tiesa ir kompetenta skatīt ar testamentiem saistītas lietas un lietas saistībā ar nekustamā īpašuma īpašumtiesībām vai nomu, ja īpašuma tābrīža tirgus vērtība nepārsniedz 253,95 EUR. Iecirkņa tiesa ir arī kompetenta skatīt ģimenes lietas, tostarp par laulāto atšķiršanu, laulības šķiršanu, laulības neesamību, un apelācijas sūdzības par apgabaltiesas nolēmumiem.

Civillietas iecirkņa tiesā skata tiesnesis, nepiedaloties zvērinātajiem. Tā darbojas kā apelācijas tiesa attiecībā uz apgabaltiesas pieņemtiem nolēmumiem gan civillietās, gan krimināllietās. Apelācija notiek lietas atkārtotas izskatīšanas veidā, un iecirkņa tiesas lēmums ir galīgs un vairs nav pārsūdzams.

Iecirkņa tiesa ir kompetenta arī skatīt visas lietas saistībā ar pieteikumiem par jaunām licencēm alkoholisko dzērienu pārdošanai to lietošanai uz vietas, un tai ir apelācijas jurisdikcija attiecībā uz zemākas instances īpašo tiesu nolēmumiem (piem., līdztiesības jautājumu izmeklēšanas direktora nolēmumiem).

Apgabaltiesa

Apgabaltiesai ir vietēja un ierobežota jurisdikcija. Ģimenes lietās tā ir kompetenta izdot rīkojumus attiecībā uz uzturlīdzekļiem, laulības spēkā neesības atzīšanu, aizgādību, saskarsmes tiesībām un paternitāti.

Apgabaltiesa ir kompetenta skatīt civillietas, kuru pamatā ir līgumattiecības, nomas ar izpirkuma tiesībām vai pirkuma uz nomaksu līgums, ārpuslīgumiskās saistības un trīs maksas nemaksāšana vai preču nepamatota aizturēšana, ja minētās prasības summa nepārsniedz 15 000 EUR. Tai ir arī kompetence attiecībā uz jebkuras tiesas sprieduma izpildi parāda piedziņas lietā, kompetence attiecībā uz daudziem licencēšanas noteikumiem, piemēram, saistībā ar alkoholisko dzērienu pārdošanu, un kompetence attiecībā uz prasībām saistībā ar tīšu kaitējumu, ja prasības summa nepārsniedz 15 000 EUR.

Apgabaltiesas sēdes notiek dažādās vietās valsts 24 apgabalos, kas ietver Dublinas metropoles apgabalu un 23 citus apgabalus. Parasti tas, kur lieta tiek skatīta, ir atkarīgs no līguma noslēgšanas vietas vai no atbildētāja dzīvesvietas vai uzņēmējdarbības veikšanas vietas, vai — licencēšanas lietās — licencēto telpu atrašanās vietas.

Krimināltiesas

Augstākā tiesa

Augstākā tiesa skata apelācijas sūdzības par Apelācijas tiesas nolēmumiem, ja tiek izvirzīts sabiedrībai īpaši svarīgs tiesību jautājums.

Apelācijas tiesa

Saskaņā ar 2014. gada Apelācijas tiesas likumu Apelācijas tiesai tika nodota apelācijas jurisdikcija, ko iepriekš īstenoja Apelācijas krimināltiesā.

Apelācijas sūdzības, ko iesniedz personas, pret kurām pieņemts notiesājošs spriedums iecirkņa tiesā vai Centrālajā krimināltiesā un kuras saņem no lietas tiesneša apliecinājumu, ka lieta ir pārsūdzama, tagad izskata Apelācijas tiesa. Ja šāds apliecinājums netiek izdots, Apelācijas tiesa pati, pamatojoties uz atteikuma pārsūdzību, var atļaut pārsūdzēšanu.

Turklāt ģenerālprokurors var iesniegt apelācijas sūdzību Apelācijas tiesā, pamatojoties uz nepamatotu soda neizpildi atbilstīgi 1993. gada Krimināltiesu likuma 2. pantam. Iespējamās tiesas kļūdas gadījumā var iesniegt apelācijas sūdzību atbilstīgi 1993. gada Krimināltiesu likuma 2. pantam.

Apelācijas tiesai arī tika nodota jurisdikcija izskatīt ģenerālprokurora pārsūdzības par tiesību jautājumiem, kas izriet no krimināllietām, kurās apsūdzētais attaisnots. Apelācijas tiesas lēmums neietekmē attaisnojošu spriedumu šādās lietās.

Apelācijas tiesa izskata arī ģenerālprokurora apelācijas sūdzības par attaisnošanu vai lēmumu neizdot rīkojumu par lietas atkārtotu iztiesāšanu. Saskaņā ar 2014. gada Apelācijas tiesas likumu Apelācijas tiesai tika nodota apelācijas jurisdikcija, ko iepriekš īstenoja Militārā apelācijas tiesa. Tas nozīmē, ka apelācijas sūdzības, ko iesniedz personas, kuras notiesājusi militārā tiesa, tagad izskata Apelācijas tiesa.

Apelācijas krimināltiesā

Saskaņā ar 2014. gada Apelācijas tiesas likumu **Apelācijas krimināltiesas** apelācijas jurisdikcija tika nodota Apelācijas tiesai.

Īpašā krimināltiesā

Īpašā krimināltiesā tika izveidota, lai iztiesātu noziedzīgus nodarījumus, ja konstatēts, ka vispārējās piekritības tiesas nav atbilstošas, lai garantētu efektīvu tiesas spriešanu, kā arī sabiedriskā miera un kārtības nodrošināšanu. Tiesas sēdes notiek trīs tiesnešu sastāvā, nepiedaloties zvērinātajiem.

Centrālā krimināltiesā

Centrālā krimināltiesā ir Augstās tiesas krimināllietu nodaļa. Tā iztiesā smagus noziedzīgus nodarījumus, tostarp apsūdzības slepkavībā, izvarošanā, valsts nodevībā un pirātismā, kā arī iztiesā krimināllietas saskaņā ar 2002. gada Konkurences likumu (*Competition Act*). Tiesas sēdes notiek viena tiesneša sastāvā, piedaloties zvērinātajiem.

Iecirkņa krimināltiesā

Iecirkņa krimināltiesā iztiesā noziedzīgus nodarījumus, kurus nevar iztiesāt Centrālajā krimināltiesā. Tiesas sēdes notiek viena tiesneša sastāvā, piedaloties zvērinātajiem. Tā izskata apelācijas sūdzības attiecībā uz apgabaltiesas nolēmumiem.

Apgabaltiesa

Apgabaltiesa iztiesā kriminālpārkāpumus (galvenokārt tādus, kas saistīti ar tiesību normās noteiktu pienākumu neizpildi) un dažus noziedzīgus nodarījumus. Tiesas sēdes notiek tikai viena tiesneša sastāvā.

Lapa atjaunināta: 11/11/2021

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Vairākās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.